

บทคัดย่อ

หัวหน้าโครงการ นายสิทธิพร เพ็งสกุล
Email marine_ru@hotmail.com
ระยะเวลาดำเนินการ 15 มกราคม 2561–14 มกราคม 2562

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาสถานการณ์ แนวโน้ม และระบบจัดการการท่องเที่ยวทางทะเลในจังหวัดชุมพร วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวทางทะเลในจังหวัดชุมพร ศึกษาสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และวิถีชีวิตของชุมชนชายฝั่งทะเลที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรแนวปะการังและการท่องเที่ยวทางทะเลในจังหวัดชุมพร วิเคราะห์ศักยภาพและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางทะเล จังหวัดชุมพร ศึกษาลักษณะและระดับการใช้ประโยชน์ ปัญหา และภาวะคุกคามต่อแนวปะการังในจังหวัดชุมพร ประเมินระดับจิตสำนึก ความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรแนวปะการัง และประเมินระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากแนวปะการัง ศึกษากระบวนการอภิบาล (governance) ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรแนวปะการังและกองหินใต้น้ำในจังหวัดชุมพร และพัฒนาโปรแกรมประยุกต์ (mobile application) เผยแพร่ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวบริเวณแนวปะการังและกองหินใต้น้ำเพื่อส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศจังหวัดชุมพร โดยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มนักท่องเที่ยว กลุ่มชาวประมง กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยวทางทะเล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่

ผลการศึกษาพบว่าจังหวัดชุมพรเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวทางทะเลเนื่องจากมีทรัพยากรปะการังและกองหินใต้น้ำที่สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งดำน้ำ จำนวนผู้เยี่ยมชมเยือนในจังหวัดชุมพรและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าไปในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพรมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ถึงแม้ว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าไปในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพรยังมีสัดส่วนน้อยมาก (ประมาณร้อยละ 2) เมื่อเทียบกับจำนวนผู้เยี่ยมชมทั้งหมดของจังหวัดชุมพรในแต่ละปี นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เกือบร้อยละ 96 เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย อย่างไรก็ตามยังพบว่าสัดส่วนของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ระบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดชุมพร ประกอบด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม จุดแข็งและโอกาสของจังหวัดชุมพรด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล ประกอบด้วย การมีทรัพยากรทางทะเลที่สมบูรณ์สวยงาม มีแนวปะการังและกลุ่มเกาะอยู่ใกล้ฝั่ง ที่เข้าถึงสะดวก มีชื่อเสียงเรื่องอาหารทะเล ชุมชนท้องถิ่นมีเอกลักษณ์ซึ่งเป็นจุดแข็งที่จะช่วยสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวทางทะเล ในขณะที่ยังคงมีจุดอ่อนและข้อจำกัดด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลในจังหวัดชุมพร เช่น การขาดองค์ความรู้และฐานข้อมูลทรัพยากรในพื้นที่ ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกและการมีมาตรฐานการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการในพื้นที่ยังขาดองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการตลาดท่องเที่ยว การส่งเสริมผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวรายย่อยโดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นยังไม่เพียงพอ และยังขาดการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว

ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้ประกอบการนำเที่ยว ที่พัก และร้านอาหาร และชาวประมงมีวิถีชีวิตที่พึ่งพิงทรัพยากรปะการังและกองหินใต้น้ำ ในแง่ของการเป็นแหล่งรายได้ และแหล่งประมง กิจกรรมดำน้ำตื้น กิจกรรมชayahาด และดำน้ำลึก เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวทางทะเลยอดนิยมของนักท่องเที่ยวในจังหวัดชุมพร โดยทั่วไปนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการท่องเที่ยวในระดับมาก

จากการประเมินระดับความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรปะการัง พบว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวมีระดับความรู้ในระดับสูง ในขณะที่กลุ่มชาวประมงมีความรู้ในระดับปานกลาง ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และชาวประมงมีจิตสำนึกเกี่ยวกับทรัพยากรแนวปะการังในระดับค่อนข้างสูง กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยวและชาวประมงส่วนใหญ่ยังมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรปะการังในระดับต่ำ กลุ่มชาวประมงและผู้ประกอบการท่องเที่ยวส่วนใหญ่คิดเห็นว่าการใช้ประโยชน์ของแนวปะการังของจังหวัดชุมพรในปัจจุบันด้านการประมง การท่องเที่ยว และการศึกษาวิจัยในจังหวัดชุมพรอยู่ในระดับสูง ปานกลาง และต่ำตามลำดับ

รูปแบบการอภิบาลแนวปะการังและกองหินใต้น้ำในจังหวัดชุมพร ยังมีข้อจำกัดเนื่องจากขาดแคลนบุคลากรในการติดตามตรวจสอบและการเฝ้าระวังการทำลายทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ รวมถึงงบประมาณไม่เพียงพอ ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวไม่มีการให้ความรู้และแนะนำข้อควรปฏิบัติในการดำน้ำให้กับนักท่องเที่ยวก่อนลงน้ำ รวมถึงองค์ความรู้และฐานข้อมูลเชิงวิชาการยังมีอยู่อย่างจำกัด รูปแบบการอภิบาลในปัจจุบันเป็นแบบผสมผสานระหว่างการอภิบาลแบบลำดับขั้น และการอภิบาลร่วม นอกจากนี้ได้มีการนำเอากฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องมาบังคับใช้ในพื้นที่

ภายใต้โครงการนี้ ได้มีการจัดทำโปรแกรมประยุกต์ชื่อ DiveInChumphon เพื่อเผยแพร่ข้อมูลท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลที่สำคัญในจังหวัดชุมพร โปรแกรมประยุกต์นี้ถูกออกแบบให้สามารถแสดงผลได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษรองรับได้ทั้งระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ (Android) และ iOS ภายในโปรแกรมประยุกต์นี้ประกอบด้วยเนื้อหา 6 ส่วนหลัก ครอบคลุมข้อมูลที่จำเป็นเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลในจังหวัดชุมพรในอนาคต

คำสำคัญหลัก: สถานการณ์การท่องเที่ยว การจัดการการท่องเที่ยว ท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล จังหวัดชุมพร

Abstract

Head of Project   Mr. Sittiporn Pongsakun
Email   marine_ru@hotmail.com
Duration   15 January 2018–14 January 2019

This research project aims to study the situation, trend and marine tourism management system in Chumphon Province; to analyze the strengths, weaknesses, opportunities and challenges of the development and promotion of marine tourism in Chumphon Province; to study the economic, social and lifestyle status of coastal communities related to coral reef resources and marine tourism in Chumphon Province; to analyze the potential and enhancement of community participation in the development of marine tourism in Chumphon Province; to study the characteristics and levels of utilization, problems and threats to coral reefs in Chumphon Province; to evaluate of consciousness and knowledge of coral reef resource conservation; to assess the level of participation of local communities in the conservation and utilization of coral reefs; to study governance systems related to coral reef resources and underwater pinnacles in Chumphon Province; to develop a mobile application to disseminate tourist information on coral reefs and underwater pinnacles and to promote and develop ecotourism destinations in Chumphon Province by collecting information from tourists, fishermen, marine tourism operators and agencies involved in tourism in the area.

The results showed that Chumphon Province has a potential for marine ecotourism development since the rich coral reefs and underwater pinnacles are available to be possibly developed as new dive sites. The number of visitors in Chumphon Province and the ones who visited Mu Ko Chumphon National Park have been increased although the low proportion of the tourist number in Mu Ko Chumphon National Park is observed, about 2% of the total visitors in Chumphon Province. The majority of the tourist are Thai (about 96%) while an increase of foreign tourists has been observed.

The management system of the tourism in Chumphon Province involves relevant organizations from governmental, public and private sectors. The strength and opportunities to support marine ecotourism include the rich of beautiful marine natural resources, most coral reefs and islands are located near the coasts with high accessibility, reputation on seafood, uniqueness of local communities. Meanwhile, weakness and threats are still found including lack of knowledge and database on the natural resources, lack of tourism infrastructure and standard, tourism operators still have less knowledge on tourism business management and tourism marketing, lack of a promotion for small-scale tourism operators, and lack of tourism public relation.

The livelihoods of the tourism operators, including dive operators, hotel and restaurant operators, and fishermen are depending on coral reefs and underwater pinnacles as their

sources of income and fisheries resource. Snorkeling, beach activities and SCUBA diving are the most popular activities in Chumphon. Generally, high satisfaction were rated by the tourists in Chumphon Province.

According to the evaluation of the knowledge on coral reefs, tourists and tourism operators have a high level of the knowledge while the medium level of knowledge is found with the fishermen. High level of consciousness on coral reef conservation is observed in all groups. However, the tourism operators and fishermen has a low level of participation on coral reef conservation. They feel that the current utilization of coral reefs in Chumphon Province on fisheries, tourism, and research are in high, medium, and low level, respectively.

Limitations on the governance of coral reefs and underwater pinnacles are still found, arisen from the lack of human resources on management and monitoring as well as the lack of operational budget. Divers are not routinely trained on how to dive properly before diving. Knowledge and academic information is still limited. The mix mode of hierarchical and co-governance is currently observed. In addition, Rules and regulations are available and applied in the areas.

Under this project, the application called ‘DiveInChumphon’ was created in order to disseminate the information of marine ecotourism in Chumphon Province. The application is available in Thai and English languages and supported in Android and iOS operating systems. The application consists of six main modules covering necessary information for supporting marine ecotourism in Chumphon Province in the future.

Keywords: tourism status, tourism management, marine ecotourism, Chumphon Province